

го часу створена для захисту прав своїх громадян і повинна відстоювати їх інтереси, а не громадяни повинні жертвувати чимось заради інтересів д-ви. **К.** має різне значення навантаження: по-перше, може означати людину, яка рівнозначно любить всі народи, все людство, та не має прив'язаності виключно до якої-небудь однієї д-ви; по-друге, **К.** називається той, хто не любить своєї Батьківщини більш ніж ін. д-ви, тільки тому, що взагалі не має співчуття до людства і його скадових. **К.** дотримується таких принципів: 1) людина народжується вільною; 2) статус людини вище за статус громадянина; 3) громадянство і місце проживання повинні визначатися вільним вибором; 4) держ. кордони не мають бути перешкодою для переміщення людей; 5) д-ва існує тільки для блага людей. Ніщо крім цього блага не може бути підставою існування д-ви; 6) обов'язок перед д-вою не може бути вище за обов'язок перед особистістю; 7) ніхто не може бути примушений до декларації своєї етн. чи реліг. належності. **К.** усвідомлює взаємопов'язаність людського існування, яке з особливою гостротою виявляється в умовах тих небезпек, які з рівною силою загрожують усім мешканцям Землі, незалежно від нац., расової або класової приналежності. (*А. Дорошкевич*)

КОСМОПОЛІТИЗМ – теорія, принцип політики й моралі, світоглядна настанова, ідеологія світ. громадянства, що ставить інтереси людства вище за інтереси окремої нації чи д-ви, й розглядає людину як вільного індивіда у межах планети Земля і проголошує право кожної людини, незалежно від її приналежності до конкретної країни,

нації стати громадянином світу. За цією теорією. планета Земля має постати перед свідомістю людей як велика Вітчизна, котра вимагає від своїх громадян керуватися надлокальними імперативами поведінки. Ідея **К.** виникла у Давній Греції й пов'язана з іменами Діогена Лаертського, Зенона, Сократа. Саме Сократа можна вважати творцем вислову: «Якщо правда те, що стверджують філософи про спорідненість між богами і людьми, тоді на питання про Батьківщину людина має відповідати словами: я не афінянин або корінфянин, а я космополіт». Набула продовження у теоріях філософів-кініків, софістів, стоїків й розглядала мудреця як «громадянина світу», громадянина Всесвіту. Давньогрец. класики не виключали відданості й любові до своєї малої вітчизни, свого народу, мови та культури взагалі. Поняття «громадянин світу» наповнювалось високим моральним змістом, що передбачав наявність відповідальності глобал. хар-ру. За радянських часів **К.** зазнавав критики як теорія, що пропагувала байдуже ставлення до Батьківщини та свого народу, заперечувала патріотизм, нац. незалежність, нац. культуру, обстоювала необхідність заміни нац. громадянства світ. Цей термін використовувався (з 1947 р.) для позначення наклепницьких нападів на позитивне ставлення до дух. багатства некомуністичного Заходу. У «боротьбі проти безрідних космополітів» постраждала значна кількість діячів культури Радянського Союзу. Ідеологія світ. громадянства відродилася і набула розповсюдження у ХХ ст. на хвилі соц. потрясінь, пов'язаних зі світ. війнами і революціями. В її основі лежить створення світ. д-ви чи світ. федерації д-в,

створення світ. уряду, розвиток загальнолюдської культури для розв'язання глобал. проблем, що зростають. Ця ідеологія єдності роду людського, що вище за ідею приналежності до нації й відмови від нац. самобутності, підтримується представниками гуманіст. пацифізму. В умовах розвитку цивілізаційних зв'язків **К.** втрачає негативне забарвлення. У політ. лексиконі космополітами часто називають людей, позбавлених почуття патріотизму, гордості за свою Вітчизну й народ, які схилиються перед усім іноз. Частіше космополітами називають людей, які вважають себе такими, що не належать до жодної нації. У ХХІ ст. **К.** продовжує свій розвиток на хвилях глобалізаційних процесів. Суч. заруб. філософи та політологи розглядають **К.** як нову парадигму буття, як необхідний крок людства до свого ідеального існування. Заг. концепцію **К.** відображено в працях У. Бека, Д. Арчібугі, Д. Хелда, Х. Брігхауза, Г. Брока, Р. Коена та ін. У міру поступу глобалізації з'являється навіть новий космополіт. клас. Цьому сприяє розвиток засобів зв'язку та Інтернету, високий заг. рівень освіченості людини та знання англ. мови, можливість швидше і дешевше подорожувати світом, міграція робочої сили і посилення транснац. корпорацій. С. Хантінгтон та М. Кастельс визначають космополіт. клас як клас еліт: підприємницьких, профес., інтелектуальних, академічних. Останньому належать слова: «Еліти – космополіт., прості люди – локальні». **К.** притаманне більш виражене розуміння глобал. ризиків, усвідомлення тих загроз, які несуть людству екол. забруднення, різні прояви нетерпимості та екстремізму. (В. Лозовий)

КРАУДСОРСИНГ (англ. *crowdsourcing*; *crowd* – натовп + *sourcing* – використання ресурсів) – спільна інтелектуальна робота у мережевому середовищі великої к-сті незнайомих людей над спільним завданням; нова веб-бізнес-модель для адаптації творчих рішень мережі різнопланових осіб, які беруть участь у відкритому конкурсі ідей. **К.**, на думку амер. вченого Д. Брабхана, – це інтернет-процес підключення інтернет-спільнот до розробки продукту або вирішення задачі. **К.** може бути реалізований за допомогою нових ЗМІ: блогів, веб-сайтів, сайтів соц. мереж (Facebook, Twitter тощо), мобільних додатків, картографічного програмного забезпечення і под. Саме вони виступають інструментами, а сам **К.** є процесом, у рамках якого використовуються ці інструменти.

Соц.-екон. і політ. модернізація суч. д-ви тісно пов'язана з процесами глобалізації технічних і комунікативних мереж. Однією з соціально-технологічних тенденцій, яка наповнює новим соц.-політ. змістом комунікаційний простір, є застосування **К.** з метою налагодження ефективної комунікації між урядовцями та громадськістю. Ключовими рисами **К.** є орієнтація на нові інформ. технології та внесення трансформаційних змін у виробн. процес. Тому, як правило, поняття «**К.**» визначають з точки зору біхевіоралістського підходу, де увага акцентується на його технологічно-виробн. аспектах.

Уперше термін «**К.**» було використано брит. мас-медійними істориками Д. Хове та М. Робінсоном у статті «Злет краудсорсингу» (2006). **К.** поширений у різних д-вах світу, взаємозалежність

Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого

Харківська асоціація політологів

ПОЛІТОЛОГІЧНИЙ ЕНЦИКЛОПЕДИЧНИЙ СЛОВНИК

За редакцією професора *М. П. Требіна*

Харків
«Право»
2015

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2
П50

*За планом науково-дослідних робіт
Міністерства освіти і науки України 2013–2015 рр.*

*Рекомендовано до видання вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 6 від 20 лютого 2015 р.)*

Рецензенти:

В. М. Бебик – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри суспільно-політичних наук, глобалістики та соціальних комунікацій Університету «Україна», Голова Всеукраїнської асоціації політичних наук;

В. Д. Гончаренко – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри історії держави і права України та зарубіжних країн Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, заслужений діяч науки і техніки України, академік Національної академії правових наук України;

В. Ф. Смолянюк – доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політології та соціології Київського національного економічного університету імені В. Гетьмана

Політологічний енциклопедичний словник / уклад.: [Л. М. Герасіна, В. Л. По-
П50 грібна, І. О. Поліщук та ін.] ; за ред. М. П. Требіна. – Х. : Право, 2015. – 816 с.

ISBN 978-966-458-848-2

Політологічний енциклопедичний словник охопив аналіз основних категорій політичної науки. Основний зміст словника розкриває сутність, поняття, цінності та значення політики, її ролі в житті особи та суспільства, нації і держави, у долі народів і людства загалом. Призначення Словника – сприяти формуванню нової політичної культури українського суспільства, що орієнтована на ідеї демократії, свободи і європейські цінності. У Словнику розглянуто понад 600 найважливіших понять політології.

Для науковців, політичних діячів, викладачів, аспірантів, студентів ВНЗ, а також усіх, хто цікавиться політикою та політичною наукою.

УДК 32(038)
ББК 66(0)я2

ISBN 978-966-458-848-2

Л. М. Герасіна, В. Л. Погрібна, І. О. Поліщук та ін., укладання, 2015
Видавництво «Право», 2015